

Knut Ø. Sørensen

Sammenligninger av BNP mellom land

I de siste årene har det blitt stadig viktigere for nasjonalregnskapet å lage tall som er sammenlignbare mellom land. En vil sammenligne ikke bare veksten i BNP (bruttonasjonalproduktet) fra år til år, men også nivået på BNP og andre størrelser i regnskapet. Tallene viser at Norge har et høyt nivå på BNP per innbygger sammenlignet med de andre OECD-landene.

Norge – verdens nest rikeste land?

De siste årene har det vært stigende interesse for å sammenligne nivåetall for BNP mellom landene. Norge har gjort det godt i slike sammenligninger. De siste årene har vi ligget nest høyest blant landene i Europa. Etter at vi på slutten av 1990-tallet passerte nivået for Sveits, er det bare Luxembourg som ligger over oss i Europa. OECDs siste resultater viser at vi også har passert nivået i USA (per innbygger, kjøpekraftskorrigert). Vi ligger dermed nest øverst også blant OECD-landene.

Interessen for sammenlignbare nivåer mellom landene stiller større krav til nasjonalregnskapet, både når det gjelder teknikker for å sammenligne tallene og til sammenlignbarhet i begreper og regnskapsføring ellers. Tradisjonelt har nasjonalregnskapet nøydt seg med å sammenligne vekstrater for BNP og andre regnskapsstørrelser over tid. Økte krav til sammenlignbarhet har i Europa slått ut i detaljert lovregulering av produksjon av nasjonalregnskapsstatistikk i EU/EØS-landene. Nivået på BNP og BNI (bruttonasjonalinntekten) har fått særlig stor og økende betydning for budsjetterin-

gen i EU/EØS, som kriterium for å fastsette EUs egne inntekter.

Hvorfor sammenligne BNP?

Innledningsvis er det grunn til å stoppe litt opp ved det å sammenligne akkurat BNP mellom land. Hva er det egentlig en ønsker å sammenligne? I mange tilfeller inneholder nasjonalregnskapssystemet andre mål på begreper som er vel så relevante å sammenligne. Dersom formålet er å belyse forskjeller i levestandard, kan en for eksempel prøve å sammenligne personlig konsum og disponibel inntekt for husholdningene. I mange sammenhenger er det relevant å se på nasjonalinntekt, i stedet for nasjonalprodukt, som mål for inntekt mottatt istedenfor inntekt skapt i landet. Men hvis en vil inkludere en vid krets av land i sammenligningen, også slike som ikke tilhører de rikeste landene, har en ofte ikke noe annet valg enn å basere seg på BNP. BNP er et mål som finnes for praktisk talt alle selvstendige stater. En selvstendig stat kan i praksis ikke delta i internasjonale organisasjoner uten å ha noe mål på BNP. For eksempel blir kontingenten til FN fastsatt ut fra BNP.

Siden sammenligninger mellom land har fått økende oppmerksomhet de siste tiårene, er det utviklet metoder for å foreta slike sammenligninger. Disse metodene tar hensyn til at landene har ulik størrelse, ulike valutaer og ulike prisnivåer.

Noen land er store, andre ganske små

I noen situasjoner kan det være interessant å bruke BNP totalt som sammenligningsmål. Et eksempel kan være om vi er interessert i å vise hvilke land som dominerer økonomien i EØS-landene. BNP tjener da som et størrelsesmål for landene. Om en er ute etter å sammenligne velferdsnivå, utviklingsnivå eller lignende, er det mer rimelig å korrigere for ulikheten i størrelsen på landene. Det er vanlig å beregne BNP per innbygger.

En må ta hensyn til forskjeller i valuta og prisnivå

BNP per innbygger i Norge var 420 000 kroner i 2005. BNP per innbygger i Sverige var 276 000 svenske kroner det samme året. Hva sier dette oss om forholdene i Norge kontra Sverige? For å komme videre med en sammenligning må en regne om verdien av de svenske pengene i forhold til de norske.

Vil en sammenligne beløp i ulik valuta, kan en ta utgangspunkt i statistikken for valutakurser. Ifølge valutakursstatistikken fra Norges Bank var gjennomsnittlig valutakurs NOK/SEK for 2005 på 86,40. Dersom vi hadde fått et beløp tilsvarende svensk BNP per innbygger (276 000 svenske kroner), ville vi fått 234 000 norske kroner for dette, hvis vi fikk den valutakursen som Norges Bank oppgir. BNP per innbygger i Norge var nesten 80 prosent høyere enn dette.

Skal en vurdere økonomiske forskjeller mellom Norge og Sverige, er det ikke bare valutakursen, men det relative prisnivået

mellom de to landene som er viktig. En ønsker å få fram volumforskjeller ved å korrigere for ulike prisnivå i Norge og Sverige. Hvis prisene jevnt over er høyere i Norge enn i Sverige, får en kjøpt mer – relativt sett – for de svenske kronene i Sverige enn valutakursen antyder. Dermed blir ikke forskjellen mellom økonomien i Norge og Sverige så stor som tallene over indikerer. Vi trenger derfor et mål som trekker inn både valutakurser og prisforskjeller. Et slikt mål er kjøpekraftsparitetene (PPP: Purchasing Power Parities). En kan tolke PPP som en justert valutakurs i forhold til en referansevaluta, et valutaomregningsforhold der justeringen gjenspeiler kjøpekraften i de lokale valutaene.

Prisnivåjustert BNP per innbygger for Norge lå 69 prosent over gjennomsnittet for EUs 25 medlemsland i 2005, mens tilsvarende for Sverige lå 15 prosent over EU-gjennomsnittet. Norge lå altså 47 prosent høyere enn Sverige når en justerer for prisnivåforskjeller.

Norges BNP i internasjonalt perspektiv

I figur 1 er det satt opp indekser for prisnivåjustert BNP i løpende priser per innbygger for 2005, det siste året som var tilgjengelig i OECDs databaser. Det er Luxembourg som har klart høyest nivå på BNP per innbygger. Dernest kommer Norge som en god nummer to, 60 prosent over OECD-gjennomsnittet. På de neste plassene kommer USA og Irland. Island er det nordiske landet som kommer nærmest det norske nivået. Vi ser at Norge ligger godt over de andre nordiske landene. Lavest av OECD-landene lå Tyrkia med 26 prosent av gjennomsnittet. Også Mexico og Polen har et nivå som er mindre enn halvparten av OECD-gjennomsnittet.

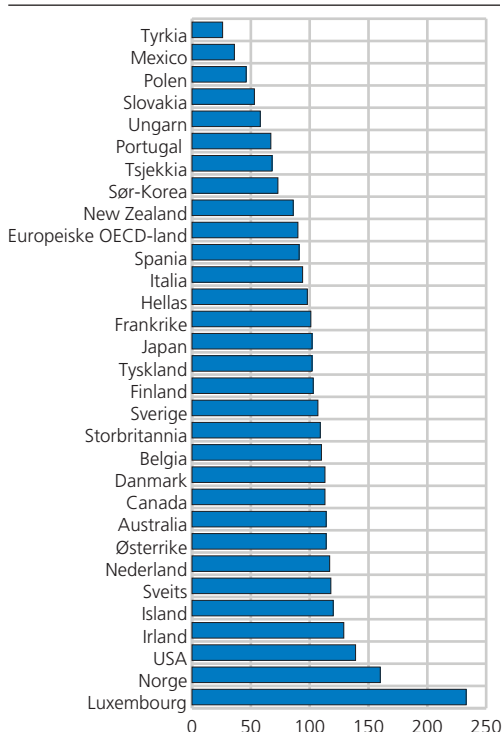
Figur 1 gir et bilde av Norge som et svært rikt land med høyere BNP per innbygger

enn selv USA. Plassen foran USA er imidlertid av nokså ny dato. Mens USA hadde om lag den samme høye verdien i forhold til OECD-gjennomsnittet også på 1990-tallet, viser beregningene lavere tall for Norge og Irland i denne perioden.

Når det gjelder Luxembourgs suverene plassering på listen over BNP per innbygger, spiller det en rolle at Luxembourg er et lite land som har betydelig arbeidsinnpendling. Personer som er bosatt i landene omkring, bidrar til bruttonasjonalproduktet i Luxembourg, men ikke til innbygger-tallet. Luxembourg står også i en særstilling som eksportør av finanstjenester.

Som vi skal se senere, kan korrigeringen for nasjonale prisforskjeller lett slå litt

Figur 1. **Kjøpekraftsjustert BNP per innbygger i OECD-landene. 2005. OECD=100**

Kilde: OECD (2007).

skjevt ut for land der en relativt betydelig del av produksjonen eksporteres. Dette er nettopp tilfelle med Norge, som har betydelig eksport, samtidig som denne eksporten, som i betydelig grad er olje og gass for oss, har hatt en sterk prisutvikling. Alle de norske råvarene har hatt sterk prisutvikling de senere årene og gitt sterkt bidrag til bedret bytteforhold. Også Luxembourg og Irland har betydelig nettoeksport som andel av BNP, henholdsvis 21 og 13 prosent ifølge OECDs database (gjelder 2005). For Norge var andelen nettoeksport på 16 prosent.

Litt mer om kjøpekraftsundersøkelsen

For å lage de prisnivåjusteringene som brukes ved sammenligningen av BNP, er det et stort internasjonalt arbeid som utføres. Det blir gjennomført en omfattende datainn-samling av priser i alle landene som deltar i undersøkelsen. Arbeidet med å organisere innsamlingen av prismateriale er fordelt på flere internasjonale organisasjoner. Eurostat leder arbeidet for EU- og EFTA-landene. OECD leder arbeidet for andre OECD-medlemmer, og integrerer resultatene med tilsvarende resultater fra Eurostat. For andre land ledes arbeidet av FN.

De detaljerte prisdataene som samles inn, brukes først til å lage prisrelativer mellom par av land for sammenlignbare produkter. Prisene for produktgrupper aggregeres så for hvert land ved hjelp av vektorer som samles inn fra nasjonalregnskapet i landene. Kjøpekraftsparitetene behandles slik at prisindeksene blir transitive, det vil si at en kan gjøre som i eksemplet over, sammenligne Norge med Sverige ved å se på begge landenes forhold til EU-gjennomsnittet.

Vanligvis når en snakker om prisindekser, tenker en på en indeks som uttrykker prisveksten mellom to perioder. Prisindeksene knyttet til kjøpekraftsundersøkelsen

sammenligner i stedet prisnivået i Norge med prisnivået i Europa/OECD for samme periode. Omregningen til den felles kjøpekraftsstandard (PPS) fjerner forskjeller som skyldes ulik valuta og lokale priser, og beregner volumtall for landene som kan sammenlignes.

Sammenligning av kjøpekraftsindeksene over tid

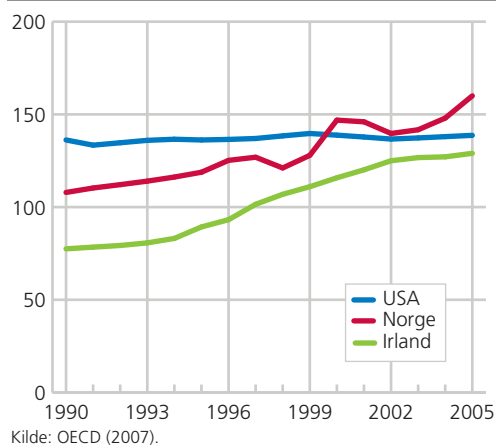
Kjøpekraftsundersøkelsene sammenligner prisnivå mellom land på et gitt tidspunkt, og ikke primært over tid. Men beregningene gjøres hvert år, og vi har følgelig tids-serier for slike sammenligninger. Norges indeksnivå i forhold til de andre landene har steget markert over tid, slik det framgår av figur 2. For 1990 lå indeksen for kjøpekraftsjustert BNP per innbygger i Norge på 107 (OECD=100). Etter noen år med økende indeksverdier på 120-tallet

spratt verdien opp i 147 for året 2000. Økningen fra 1999 til 2000 i indeksverdien var på hele 15 prosent. Deretter falt indeksverdien til 140 for 2002, for så å gjøre nye sprang oppover i 2004 (indeksverdi 148) og 2005 (indeksverdi 160).

Figur 1 viser også tall for Irland og USA. Irland har hatt enda sterkere vekst i indekstallene enn Norge. Irland lå under gjennomsnittet for OECD-landene helt fram til slutten av 1990-årene. Nivået på indeksen for 2005 lå imidlertid hele 66 prosent over nivået i 1990. Også den norske veksten har vært sterk, en vekst på om lag 50 prosent. USA har derimot hatt stabile verdier på indeksene i hele perioden. USA har ligget høyt over OECD-gjennomsnittet hele tiden, og det er først etter det store spranget i den norske indeksen fra 1999 til 2000 at de norske indeksene har blitt høyere.

Det er viktig å understreke at tidsseriene med indekser i en forstand er størrelser målt i løpende priser. Riktignok justeres det for nasjonale prisforskjeller hvert år, slik at sammenligningen mellom landene det året er en regional sammenligning av volumstørrelser. Men hvert år beregnes

Figur 2. Indekser for kjøpekraftskorrigert BNP per innbygger for Norge, USA og Irland. 1990-2005. OECD=100

Boks 1. Kjøpekraftspariteter

Kjøpekraftsparitetene har en godt innarbeidet forkortelse på engelsk: PPP (Purchasing Power Parities). PPP er altså den kjøpekraftsjusterte valutakursen, antall norske kroner som må til for å kjøpe en enhet av sammenligningsvalutaen. Sammenligningsvalutaen er i prinsippet en kunstig valuta som betegnes PPS (Purchasing Power Standard). For OECD-landene normeres verdien slik at samlet verdi av BNP for medlemslandene målt i PPS er lik verdien i dollar. PPP for Norge blir dermed en justert dollarkurs. Verdien på PPP for Norge i 2005 kan finnes fra OECDs hjemmesider, og var kr 8,73. Gjennomsnittlig dollarkurs var på kr 6,44 i 2005 (igjen ifølge OECD). Forskjellen mellom PPP og valutakursen skyldes altså at prisene i Norge i gjennomsnitt var høyere enn prisene i OECDs medlemsland. Vi kan beregne en prisindeks for Norge som forholdet mellom den kjøpekraftsjusterte og den ujusterte valutakursen. For 2005 blir prisnivåindeksen for Norge i forhold til OECD-landene $8,73/6,44$, det vil si 136. En tilsvarende normering blir foretatt av Eurostat når de sammenligner medlemsland (og EFTA-land, søkerland med videre). Eurostat normerer da ut fra Euro.

for seg ut fra prismaterialet som gjelder det enkelte året, altså ut fra det løpende prismaterialet. For året 2000 hadde Norge en særlig stor beregnet prisvekst for BNP. Prisveksten i BNP var på hele 15,7 prosent i forhold til 1999. Dette var en prisutvikling som en ikke finner igjen i kjøpekraftspariteten. Tvert imot viste kjøpekraftspariteten en liten nedgang for Norge sammenlignet med de andre OECD-landene. Dersom prisstigningen for det norske BNP hadde vært generell, det vil si at alle produktene som kjøpes i Norge hadde hatt en prisstigning på 15,7 prosent, ville dette blitt fanget opp i prisundersøkelsene som foretas i kjøpekraftsundersøkelsen. En ville da ventet at kjøpekraftspariteten ville steget merkbart, slik at en ville trenge flere norske kroner enn før for å kjøpe produkter tilsvarende en dollar som følge av den særnorske prisstigningen. Nå var ikke prisstigningen fra 1999 til 2000 noen generell prisstigning, men først og fremst en kraftig prisøkning på norsk eksport av råolje og naturgass. Olje- og gasseksporten viser en prisstigning på hele 83,7 prosent fra 1999 til 2000. Innenlandsk sluttanvendelse hadde en pristigning på 3,9 prosent fra 1999 til 2000. Dette er en langt mer normal prisutvikling, selv om også den er høy i forhold til årene etterpå. Man skal også være oppmerksom på at en felles prisstigning i alle landene ikke betyr noe for de nasjonale prisindeksene.

En må altså vokte seg vel for å slutte at den økende verdien på indeksen for kjøpekraftsjustert BNP per innbygger er et godt uttrykk for at veksten i BNP her i landet er så mye større enn volumveksten i BNP ellers i OECD-området. Volumvekstraten for Norges BNP var riktignok relativt høy, 3,3 prosent fra 1999 til 2000. Dette er mye også i forhold til andre OECD-land. Vekstforskjellene er imidlertid ikke så store at det kan forklare utviklingen i den kjøpekraftsjusterte indeksen for Norge.

Hvorfor fanges ikke den store prisøkningen på det norske BNP opp av kjøpekraftsundersøkelsen? Dette er dels et spørsmål om metodene som brukes til å konstruere kjøpekraftsparitetene, og dels et utslag av at norsk økonomi er liten og åpen, utsatt for store prissvingninger på kort sikt.

Som kjent kan BNP måles på flere måter. Til grunn for kjøpekraftsundersøkelsene ligger et syn på BNP som summen av sluttleveringer, det vil si summen av konsum i husholdningene, offentlig konsum, konsum i ideelle organisasjoner, investeringer og netto eksport. Kjøpekraftsundersøkelsen undersøker detaljerte priser på konsumprodukter og forskjellige slags investeringsprodukter. Prisene veies sammen med andelene av BNP som vektet. Netto eksport blir imidlertid noe enklere behandlet, og det har konsekvenser for de norske tallene. Det forutsettes ved sammenveieingen at prisnivåindeksen for nettoeksporten er lik 100. Landene opptrer jo på et verdensmarked der det ikke er urimelig å anta at alle kan kjøpe og selge stort sett til de samme prisene. Hvis det i tillegg ikke er større forskjeller på hva slags produkter som blir kjøpt og solgt, hadde forutsetningen vært rimelig. For land med betydelig nettoeksport og store prisendringer på produktene som eksporteres og importeres, gir forutsetningen en spesiell form for skjevhet i sammenligningen av BNP mellom landene.

OECD lager også beregninger som tar sikte på å vise volumvekst over tid for BNP per innbygger i landene. I figur 3 er en variant av slike tidsserier gjengitt for de samme landene som i figur 2. Tabellen viser tidsserier for BNP per innbygger i forhold til OECD-gjennomsnittet, basert på faste internasjonale priser og kjøpekraftspariteter for OECDs basisår (2000). Dette begrepet tilsvarer det som er brukt til sammenligning av BNP per innbygger i Statistisk

årbok (Statistisk sentralbyrå, 2007). En stigende kurve i figuren for et land viser altså at volumveksten i BNP i landet vokste raskere enn OECD-gjennomsnittet.

Figur 3 viser at Norge hadde en raskere vekst enn OECD-gjennomsnittet i mesteparten av 1990-årene, men fra slutten av 90-åra har veksten vært omtrent den samme som i OECD ellers. Tidsserien for Norges del ser helt forskjellig ut fra tidsserien i figur 2. For USA og Irland er det mindre forskjell på tidsseriene i de to figurene. USA har stabil utvikling og Irland en kraftig vekst i begge figurene. Hvordan skal en forstå den slående forskjellen i utviklingen som figurene viser for Norges del? Begge de internasjonale sammenligningene er sammenligninger av volumtall, men volumtallene er definert på ulik måte. I figur 2 er det beregnet regionale volumtall, men hvert år er beregnet separat ut fra de internasjonale prisene som gjaldt i hvert enkelt år. En kan tolke dette slik at sammenligningen baserer seg på løpende internasjonale priser. For figur 3 er det valgt ut et internasjonalt prissett for et år (2000), som er brukt ved sammenligningen av

alle årene. Tidsseriene er altså basert på faste internasjonale priser. For basisåret blir da indeksverdiene lik verdien fra den løpende kjøpekraftsundersøkelsen for det året. Nivåtallene i figur 3 er dermed nok så avhengige av hvilket år som velges som basisår. Dersom for eksempel 1999 var blitt valgt som basisår i stedet for år 2000, ville Norge hatt en indeksverdi på 128 for 1999, og ikke 147 som i figur 3. I store trekk ville da hele tidsserien ha vist tilsvarende lavere verdier for Norge som følge av at det er den samme volumveksten som gjengis. Sammenligning av nivåtallene for indeksene mellom landene lider av den samme typen skjevhet i begge figurene.

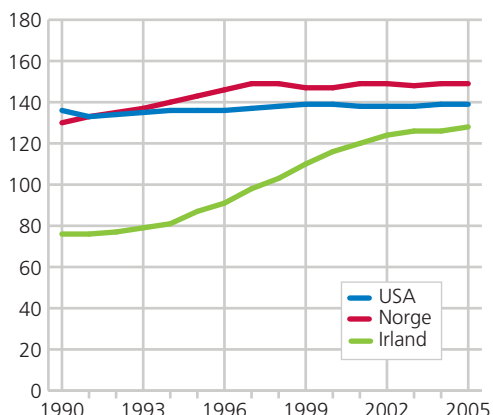
Det har imidlertid stor interesse å sammenligne volumveksten i BNP mellom ulike land. Volumvekstratene i BNP per innbygger for ulike land er prosenttall som kan sammenlignes direkte mellom landene uten å gå veien om kjøpekraftsjusteringer. Det er vanlig å anta at den beste sammenligningen av volumveksten i landene oppnås ved å bruke volumvekstratene som er beregnet av landene selv.

Sammenligningsproblemer for BNP i landene

En kan dele inn sammenligningsproblemer i to hovedgrupper. Den ene typen spørsmål gjelder nasjonalregnskapsberegningene i landene generelt. Den andre typen spørsmål gjelder problemer med å sammenligne priser på produktene som inngår i BNP.

Ved prissammenligninger mellom land møter en mange av de samme problemene som en har ved sammenligning over tid. Det gjelder for eksempel sammenligninger av prisene på offentlige tjenester, der en ikke har direkte observerte markedspriser å holde seg til. Kjøpekraftsundersøkelsen sammenligner da produksjonskostnadene mellom landene. Implisitt forutsettes det

Figur 3. Indekser for kjøpekraftskorrigert BNP for utvalgte land regnet med faste 2000-priser og kjøpekraftspariteter. OECD=100

Kilde: OECD (2007).

at prisforskjellene mellom landene for produksjonskostnadene tilsvarer prisforskjellene for produksjonen. Metodene for måling av prisforskjeller for offentlige tjenester er under stadig vurdering.

Når det gjelder forskjeller i nasjonalregnskapsberegningene, er en del av forskjellene en konsekvens av forskjeller i økonomien. Særlig er BNP-sammenligningene påvirket av organiseringen av sosial tjenesteyting, helsetjenester, undervisning og lignende i landene. Dette skyldes at produksjonen måles forskjellig avhengig av om produksjonen er markedsrettet virksomhet eller ikke.

En annen type forskjeller er en følge av at landene legger ulik vekt på å gjennomføre justeringer for forhold som ikke-observerbar/svart økonomi, produksjon av egne investeringsarbeider, for eksempel software med videre. De landene som foretar slike justeringer, får et høyere nivå på kjøpekraftsjustert BNP per innbygger enn de ville fått uten justeringer.

De høye indeksene for Norges del skyldes ikke at vi legger spesielt stor vekt på å justere for svart økonomi og egne investeringsarbeider. Tvert imot har Norge foreløpig vært tilbakeholdende på disse feltene, se artikkelen til Erling Joar Fløttum i denne publikasjonen. Når det for eksempel gjelder egne investeringsarbeider av software, har vi til nå bare tatt med slike investeringsaktiviteter som foretakene selv oppgir. I andre land blir det beregnet til dels betydelig tillegg utover dette dersom foretakene har ansatt systemutviklingspersonale. På den andre siden har Norge tatt med betydelig egenproduksjon i husholdningene fra selvbygging og rehabilitering av boliger og fritidshus.

De enkelte landene arbeider til enhver tid med utviklingsprosjekter for sine nasjonal-

regnskap og prisindeksmetoder. Over tid vil det føre til at metodene i ulike land blir mer like og dermed mer sammenlignbare. Om en ser på ett enkelt år, kan en få utslag av at revisjoner i landenes nasjonalregnskap blir ferdige på ulike tidspunkt.

Arbeidet for bedre sammenlignbarhet av kjøpekraftsjustert BNP per innbygger

Arbeidet med kjøpekraftsundersøkelsene er i utgangspunktet et internasjonalt samarbeidsprosjekt. En måte å arbeide for mest mulig sammenlignbare resultater er å lage internasjonale retningslinjer. Stort sett er disse retningslinjene forslag til hvordan landene bør behandle de ulike spørsmålene som melder seg; det er opp til landene å avgjøre hvor stor vekt de vil legge på å etterleve de ulike anbefalingene.

For Norge og landene i EU-samarbeidet er kravene strengere enn som så. Kravene til utarbeiding av kjøpekraftsparitetene er nedfelt i lovtekst, som gjennom EØS-avtalen også gjelder oss. Det samme gjelder kravene til beregning av nasjonalregnskap generelt. EU ved Eurostat følger også opp landenes gjennomføring av reglene gjennom spesielle evalueringsprosedyrer.

Hva med levestandarden i ulike land?

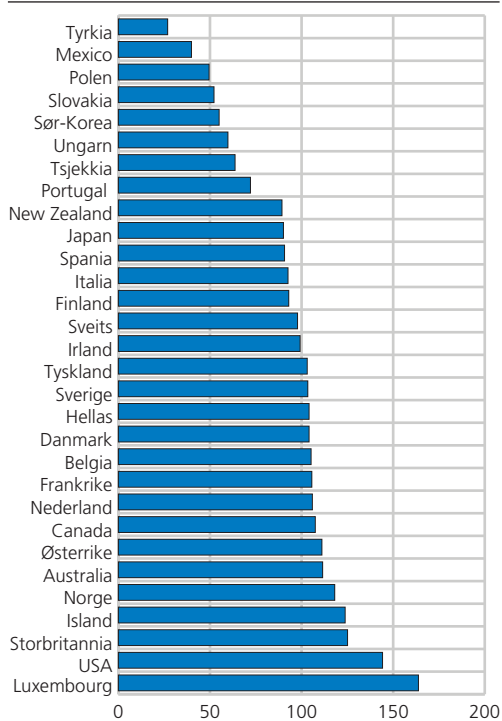
BNP per innbygger er ikke nødvendigvis et godt mål på velferd. BNP er et produksjonsmål som viser verdiskaping som opptjent bruttoinntekt fra innenlandsk produksjon, ikke noe mål for mottatte eller disponible inntekter for befolkningen og slett ikke for velstand, velferd eller lykke for landets innbyggere. Et alternativt sammenligningsgrunnlag kan være å se på kjøpekraftsjusterte tall for personlig konsum per innbygger. Personlig konsum inneholder konsumet i husholdningene og dessuten individuelt konsum i offent-

lig forvaltning og ideelle organisasjoner (det vil si undervisning, helse og sosial- og omsorgstjenester med videre). Sammenligningen av prisnivåjustert personlig konsum lider ikke av den skjevheten som skyldes forutsetningene om prisnivå for eksport og import. Personlig konsum per innbygger har dessuten nærmere sammenheng med aktuell levestandard for befolkningen enn BNP per innbygger.

Det er en del forskjeller i forhold til indeksene for BNP per innbygger. Når det gjelder prisnivåjustert personlig konsum per innbygger, ligger Norge nærmere OECD-gjennomsnittet. Indeksverdien for 2005 (118) er likevel godt over indeksverdien for Sverige (103), men uten at nivået virker dramatisk mye høyere. Flere land har

høyere verdier, for eksempel har USA en indeks på 144. Luxembourg ligger høyest også når det gjelder personlig konsum per innbygger, selv om indeksverdien ligger nærmere OECD-gjennomsnittet. Land som Irland og Sveits, som har høye indekser for BNP per innbygger, ligger litt under OECD-gjennomsnittet for personlig konsum per innbygger. Storbritannia ligger langt høyere når det gjelder personlig konsum per innbygger enn for BNP per innbygger. USA og Island har enda litt høyere indekser for personlig konsum per innbygger enn for BNP per innbygger, men ligger høyt på begge indeksseriene. Landene som har de laveste indeksene for BNP per innbygger, ligger også lavest for personlig konsum per innbygger. Sør-Korea har imidlertid vesentlig lavere indeksverdi for personlig konsum per innbygger.

Figur 4. Kjøpekraftsjustert personlig konsum per innbygger i OECD-landene. 2005. OECD=100

Kilde: OECD (2007).

For å sammenligne levekårene mellom land kan en også trekke inn flere momenter enn kun konsum/inntekt. FN har i sine Human Development Reports et videre – men likevel avgrenset – mål med faktorer som helse (forventet levealder) og utdanning (andel av befolkningen under utdanning) ved siden av prisnivåjustert BNP per innbygger. Samlet sett blir Norge likevel rangert øverst på listen som det landet som har best levekår (FN 2006). En studie som trekker inn atskillig flere faktorer er referert i Dagens Næringsliv (Moene 2007). Denne studien legger vekt på forhold som arbeidstid og risiko for arbeidsledighet, helse, miljøkostnader og ulikhet i inntektsfordeling, i tillegg til BNP per innbygger. Kort arbeidstid og relativt jamn inntektsfordeling trekker opp for Norge, som ender opp på en andre plass også i denne sammenligningen

Oppsummering

Det er ikke så lett å sammenligne nivået på BNP mellom ulike land. Det beste en kan gjøre, er å se på forskjeller i kjøpekrafts-

justert BNP per innbygger i landene. Dette korrigerer for ulik størrelse og prisnivåforskjeller mellom landene, men land som Norge og andre land med høy nettoeksport kan bli sterkt påvirket av særtrekk ved eksport- og importprisene. Det pågår stadig arbeid for å bedre sammenlignbarheten av slike mål.

Tallene viser at Norge er et rikt land. Indeksene for kjøpekraftskorrigert BNP per innbygger gir imidlertid ikke nødvendigvis et godt bilde av levestandarden i Norge sammenlignet med levestandarden i andre land. Til det formålet trenger en å trekke inn flere levekårsaspekter. Et skritt på veien er å sammenligne kjøpekraftskorrigert konsum.

Referanser

FN (2006): Human Development Report 2006, <http://hdr.undp.org/hdr2006/statistics/countries/>.

OECD (2007): http://stats.oecd.org/wbos/default.aspx?datasetcode=SNA_TABLE1, per 28. juni 2007.

Moene, Kalle (2007): «Under ulike kår», i *Dagens Næringsliv*, 12. juni 2007, side 3.

Statistisk sentralbyrå (2007): *Statistisk årbok 2007*, tabell 283, Norges offisielle statistikk D 379.